

Maria Szymańska
Akademia Ignatianum w Krakowie

Sprawozdanie z Ogólnopolskiego
Seminarium Naukowego
„Twórczość w praktyce dydaktyczno-
-wychowawczej”, które odbyło się
26 kwietnia 2017 r. w Akademii
Ignatianum w Krakowie

Report on the National Scientific
Seminar “Creativity in Didactic-
-Pedagogical Practice” That Took
Place at Jesuit University Ignatianum
in Cracow, on 26th April 2017

Problematyka twórczości jest coraz częściej podejmowana przez wielu przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych. Pojęcie twórczości analizowane jest w perspektywie inter- czy też intradyscyplinarności. Posiada ono charakter transdyscyplinarności. Odnosi się do człowieka, jego osobowości, jak też do wytworów jego działalności i ich atrybutów. Twórczością zajmują się psychologowie, pedagodzy, filozofowie, socjologowie, humaniści zajmujący się kulturą szeroko rozumianą, a także dydaktycy. Biorąc powyższe pod uwagę, należy przyjąć, że pojęcie i rozumienie twórczości winno być rozpatrywane na płaszczyźnie antropologicznej i aksjologicznej, co było także przedmiotem rozważań Seminarium. Analiza źródeł naukowych dotyczących twórczości oraz potrzeba ukazania jej na płaszczyźnie edukacyjnej stała się inspiracją dla zorganizowania Ogólnopolskiego Seminarium Naukowego zatytułowanego „Twórczość w praktyce dydaktyczno-wychowawczej” przez Katedrę Andragogiki i Aksjologii Pedagogicznej w Instytucie Nauk o Wychowaniu Akademii Ignatianum w Krakowie. Jego celem było wydobycie znaczenia twórczości w podejmowanych działaniach edukacyjnych, oraz uświadomienie

uczestnikom Seminarium faktu odpowiedzialności za aktualizację własnego i innych osób (pozostających w relacjach podmiotowych – dydaktyczno-wychowawczych) potencjału twórczości, który stanowi istotny czynnik w integralnym rozwoju osoby. Seminarium było skierowane do nauczycieli każdego poziomu edukacyjnego, studentów – przyszłych nauczycieli i pedagogów i osób zainteresowanych tą tematyką. Istotnym jego elementem było aktywne włączenie przyszłych absolwentów Akademii Ignatianum w prezentację interesujących zagadnień w zakresie tematyki Seminarium, któremu przewodniczyła s. dr hab. Anna Walulik, Kierownik Katedry Andragogiki i Aksjologii Pedagogicznej w Instytucie Nauk o Wychowaniu Akademii Ignatianum. Wśród organizatorów Seminarium nie zabrakło Towarzystwa Naukowego *Educare*, aktywnie współpracującego z Wydziałem Pedagogicznym Akademii. Komitet Naukowy Seminarium reprezentowali: dr hab. Bożena Sieradzka-Baziur, profesor i Prorektor Akademii Ignatianum w Krakowie; ks. dr Krzysztof Biel SJ, Dziekan Wydziału Pedagogicznego Akademii Ignatianum; ks. prof. dr hab. Zbigniew Marek SJ, Akademia Ignatianum; s. dr hab. Anna Walulik, prof. Akademii Ignatianum; dr hab. Hanna Żuraw, prof. WSNS Pedagogium w Warszawie; dr Piotr Furmankiewicz, Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi; dr Dominika Żukowska-Gardzińska, Uniwersytet im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; dr Ewa Tomaszewska, Uniwersytet Śląski w Katowicach; dr Maria Szymańska, Akademia Ignatianum w Krakowie. Komitet Organizacyjny Seminarium reprezentowały następujące osoby: dr Małgorzata Kutyla, Akademia Ignatianum; dr Magdalena Ciechowska, Akademia Ignatianum; dr Andrzej Lasota, Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora w Pułtusku; mgr Marek Ciechowski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie; dr Maria Szymańska, Akademia Ignatianum; dr Barbara Surma, Akademia Ignatianum. Funkcję Sekretarza Seminarium pełniła dr Małgorzata Kutyla.

Program Seminarium obejmował dwie części. Pierwsza część – plenarna stanowiła wprowadzenie do drugiej części warsztatowej. W pierwszej części zostały przedstawione:

- *Wprowadzenie w tematykę Seminarium*, które naświetliła w różnych perspektywach naukowych s. dr hab. Anna Walulik, prof. Akademii Ignatianum w Krakowie. A. Walulik odniosła się do konieczności zajęcia się twórczością w aspekcie dydaktyczno-wychowawczym. Wskazała na konieczność integracji środowiska akademickiego ze środowiskiem lokalnym, regionalnym i ogólnokrajowym w zakresie ich twórczej kooperacji owocującej wartościową, dojrzałą postawą podmiotów edukacyjnych w zakresie twórczych rozwiązań problemów przed jakimi stoi współczesna edukacja.
- *Twórczość – darem danym i zadaniem*, zaprezentowana przez dr Marię Szymańską z Akademii Ignatianum w Krakowie. Zaakcentowała ona w swoim wystąpieniu wartość twórczości jako daru, którym obdarzony jest każdy człowiek. Podkreśliła, że – jak twierdzi Mark Runco – nie byłoby twórczości bez osoby. Twórczość nigdy by nie zaistniała bez człowieka – twórcy dzieł wewnętrznych i zewnętrznych.

M. Szymańska wydobyla znaczenie kreatywnego wglądu w siebie, który uzależniony jest od autonomii myśli, co wskazuje na znaczenie: wolności w procesie tworzenia; wolności rozumianej jako wolności „od” do wolności „do”, co wiąże się z antropologicznym pojmowaniem autonomii osoby. Zaznaczyła, że pojęcie twórczości należy rozpatrywać w kategoriach: właściwości osobowości, daru, jakim został obdarzony człowiek; wartości obiektywnej, do której człowiek jest moralnie zobowiązany wzrastać; oraz wytworu twórczego działania, którego punktem wyjścia jest rozumienie piękna nie tylko w kategorii estetycznej, ale ontycznej i metafizycznej, co wiąże się z faktem, że twórczość jest zawsze przeżywana subiektywnie i może mieć charakter pozytywny, jak i negatywny. W tym kontekście wydobyla myśl P. Kampylisa wskazującego na konieczność przeciwstawienia się mitom, jakie snują ludzkie domysły na temat twórczości. Praktykowanie tych mitów zaburza proces kształtowania postawy twórczości posiadającej wymiar indywidualny, jak i społeczny. Jakościowo wartościowa postawa twórczości kształtuje się przez całe życie w procesie przekraczania poziomów twórczości od twórczości ideacyjnej do wybitnej – wyrażającej się w autotransformacji i transformacji społecznej.

- *Twórczość w nauczaniu Jana Pawła II* została ukazana przez dr Dominikę Żukowską Gardzińską z UKSW. Zaznaczyła ona, że w postępowaniu Karola Wojtyły / Jana Pawła II fascynuje nie tylko spójność myśli i konsekwencja dążenia do wypracowania pojęcia człowieka integralnego, ale także wartość wielkiego wysiłku, jaki wkładał w wyjaśnianie tego terminu. W definicji człowieka integralnego twórczość ma swoje znaczące miejsce. Wpisuje się ona w konstrukt budowania ethosu człowieka, czyli według Papieża pierwotnej wizji sensu naszego istnienia. Kategoria twórczości należy do tych elementów, które konstytuują ethos, a równocześnie sprawiają, że człowiek potrafi przekraczać samego siebie. Współczesna kultura, szczególnie jej nowe odsłony w postaci post-sztuki czy transhumanizmu, zgłasza postulat przekraczania człowieka. W ideach tych brakuje często odniesień etycznych. Twórczość według Jana Pawła II pozwala uzupełnić te nowe prądy kulturowe i naukowe o wizję osoby, która realizuje się, a więc czuje się szczęśliwa i spełniona wtedy, gdy wykorzystuje swoje talenty i tworzy rzeczy przekraczające ją samą. Twórczość będzie więc nie tylko cechą osobowości artystycznej, nie tyle sumą pewnych umiejętności, ale elementem współtworzenia własnego człowieczeństwa. Zewnętrznym przejawem twórczości są różnorodne formy estetyczne, ale wewnętrznym jest wzrastanie w człowieczeństwie. I ze względu na ten drugi aspekt, twórczość mieści się w obrębie definicji człowieka integralnego u Jana Pawła II.
- *Model stymulacji twórczej w badaniach w działaniu* zaprezentowała Katarzyna Piéróg, studentka II stopnia studiów na Wydziale Pedagogicznym Akademii Ignatianum w Krakowie, pisząca pracę magisterską pod kierunkiem dr M. Szymańskiej. Model ten (autorski) został opracowany przez prelegentkę w ramach realizacji badań do pracy magisterskiej. Ma on służyć dostrzeżeniu wielkiej roli twórczości dziecięcej i tym

samym poświęceniu uwagi stymulacji aktywności twórczej dziecka, która powinna zaowocować kształtowaniem dojrzałej postawy twórczej nie tylko u dzieci, ale i nauczycieli gotowych wdrażać ten model w swojej pracy, korzystając z metody badań w działaniu. Metoda badań w działaniu bardzo dobrze wpisuje się w kontekst tematyczny podejmowanego zagadnienia, ponieważ łączy teorię z praktyką pozwalając na dokonywanie przemian w rzeczywistości edukacyjnej. Model stymulacji opiera się na podstawach teoretycznych ze szczególnym uwzględnieniem zasady pomocy w tworzeniu autorstwa Kazimierza Kornilowicza oraz modelu przedstawionego przez Janinę Uszyńską-Jarmoc. Koncepcja twórczości przyjęta w modelu i jednocześnie w badaniach w działaniu jest osadzona w nurcie personalistycznym. Oznacza to rozumienie twórczości przede wszystkim przez pryzmat dobra osoby, jako podmiotu wszelkiej aktywności twórczej. Szczegółowy opis modelu w badaniach własnych w działaniu znajdzie miejsce w publikacji Instytutu Nauk o Wychowaniu Akademii Ignatianum (przewidywanej w 2017 r.), dotyczącej egzemplifikacji badań w działaniu.

- *Praktyczny wymiar nowej muzyki sakralnej* przeanalizował mgr Sebastian Szymański z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. W swoim wystąpieniu zaznaczył on, że współczesna muzyka sakralna wymaga aktualizacji związanej z progresem wciąż rozwijających się nowych technik kompozytorskich. Ta aktualizacja polega na weryfikacji jakościowej przedstawianych przez muzykę nowych propozycji, które nie muszą być implementowane w sposób bezpośredni w strukturę dzieła muzycznego, a mogą np. stawać się użyteczne w opisie działania wyjątkowych mechanizmów. Do współczesnych technik kompozytorskich zaliczyć można m.in. aleatoryzm i sonoryzm. Prelegent podkreślił, że co prawda te narzędzia funkcjonują w sztuce od kilkudziesięciu lat, jednak ich stosowanie w muzyce sakralnej wciąż pozostawia wiele pytań i wątpliwości. Niekiedy staje się wręcz niemożliwe ze względów estetycznych, a ze strony wykonawczej może wprowadzać nieład i dysharmonię. Dostrzeganie tej rozbieżności w świetle celu, którym kieruje się muzyka sakralna, wpływa na krytyczną ocenę jakości tej sztuki. Sztuka ta nigdy nie powinna burzyć trwającego od wieków *continuum* będącego wielkim skarbem Kościoła.
- *Lalka w teatrze lalek* zaprezentowana została przez dr Ewę Tomaszewską z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Podkreśliła ona, że podejmowany temat jest próbą pokazania specyfiki teatru lalek jako formy twórczości, w której między aktorem a widzem pojawia się lalka (forma plastyczna) pełniąca funkcję postaci scenicznej, będąca źródłem metafory, a także pośrednikiem w przekazie sensów zawartych w przedstawieniu. Sytuacja taka stwarza specyficzne możliwości kontaktu człowieka z człowiekiem oraz przekazu treści. Prelegentka wydobyla możliwości artystyczne i pedagogiczne tkwiące w tej formie teatru.
- Temat *Od filmu animowanego dla dzieci do dramy* naświetlił dr Piotr Furmankiewicz z Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona

Schillera w Łodzi. Prelegent zaznaczył, że ikonografia i obraz ruchomy to dominujące formy przekazywania treści w otaczającej nas rzeczywistości. Taka forma przyswajania wiedzy spowodowała, że jednym z podstawowych nośników informacji wśród najmłodszych grup wiekowych jest film animowany. Dzieci łatwo utożsamiają się z bohaterami bajek, z chęcią przeżywają przedstawione przygody za pomocą ruchomych rysunków. Łagodna forma narracji, chęć poznawania bohaterów i ich przygód, a przede wszystkim zaufanie, jakim dzieci darzą filmy animowane – to cechy, które mogą pomóc w uatrakcyjnieniu zajęć dramatycznych. Udział filmów animowanych w dramatycznych zajęciach dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym polega przede wszystkim na wykorzystaniu: postaci, plastyki, narracji samych filmów – jak jednak zainteresować starsze dzieci? To pytanie i próba odpowiedzi na nie były punktem kulminacyjnym wystąpienia.

Przedstawiona pokrótce powyższa tematyka stanowiła przedmiot otwartej dyskusji, kontynuowanej podczas sesji warsztatowej, której zagadnienie zostało przeanalizowane poprzez praktyczne odniesienie w warsztacie „Film animowany dla dzieci w pragmatyce dramowej”, prowadzonym przez wspomnianego powyżej Piotra Furmankiewicza, oraz w warsztacie „Kreatywne metody i techniki stosowane w twórczości plastycznej”, prowadzonym przez mgr Jolantę Kustrę z Akademii Humanistycznej im. A. Gieyszтора w Pułtusku i mgr Marzenę Dżuman – nauczyciela konsultanta do spraw wychowania przedszkolnego oraz opieki i profilaktyki w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Warsztaty zdobyły uznanie ich uczestników, którzy wykorzystując twórcze metody i techniki pracy z dzieckiem w praktyczny sposób, mieli okazję doświadczyć swojej twórczości dramowo-plastycznej.

Podsumowując, przeprowadzenie Seminarium na temat „Twórczości w praktyce dydaktyczno-wychowawczej” znalazło odzwierciedlenie w teoretyczno-praktycznej aktywności uczestników, których liczna obecność i pozytywne refleksje na jego temat stały się inspiracją do zorganizowania kolejnego Seminarium dotyczącego teoretyczno-praktycznego aspektu twórczości w roku 2018, na które już dziś zaprasza Katedra Andragogiki i Aksjologii Pedagogicznej w Instytucie Nauk o Wychowaniu Wydziału Pedagogicznego Akademii Ignatianum w Krakowie. Organizatorzy Seminarium pragną szczególnie podziękować Ojcu Dziekanowi – ks. dr. K. Bielowi SJ za ogromne wsparcie udzielone przy organizacji Seminarium.

ADRES DO KORESPONDENCJI

ADDRESS FOR CORRESPONDENCE

Dr Maria Szymańska
Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydział pedagogiczny
e-mail: maria.szymanska@ignatianum.edu.pl